

Posudek vedoucího diplomové práce

Autor: Bc. Martina Horáčková

Název práce: Hledání společné vize

Vedoucí DP: Marek Skovajsa

Kriteria hodnocení:	Hodnocení (1 – 4):
Zdůvodnění relevance tématu vzhledem k oboru Studia občanského sektoru <i>Je téma relevantní vzhledem k oboru? Je dobře zdůvodněno?</i>	1
Stručné slovní hodnocení: Občanská veřejnost a občanská participace jsou klíčová témata pro studia občanského sektoru. Tato DP je jednou z mála, které se zabývají teoretickými otázkami OS.	
Kvalita teoretického/konceptuálního rámce práce <i>Nakolik je obsah rámce relevantní vzhledem k tématu práce? Do jaké míry byla studovaná literatura představena přehledně a kriticky? Byla použita zahraniční literatura?</i>	2-3
Stručné slovní hodnocení: V této teoretické práci není teorie pouze rámcem, ale celým obsahem. Autorka využila značný počet zahraničních titulů, zejména výkladovou literaturu k dílu J. Habermase. Interpretace primárních textů J. Habermase i sekundární literatury je poměrně prvoplánová, málo snahy je věnováno výkladu souvislostí mezi Habermasovým pojetím a literaturou, na kterou navazoval a která se souběžně s jeho produkcí dále rozvíjela (např. historická a sociologická literatura o vztahu stát-společnost, lingvistická filosofie, Talcott Parsons, právní teorie demokratického státu).	
Formulace cílů, výzkumných otázek či hypotéz <i>Jsou dostatečně konkrétní a jasné? Odpovídají tématu práce a jejímu teoretickému/konceptuálnímu rámci?</i>	2-3
Stručné slovní hodnocení: Teoretická práce nemůže mít „hypotézy“ a „výzkumné otázky“ bude mít spíše jen ve smyslu otázek motivujících teoretickou kreativitu. Co se takových otázek či otázek a cíle práce týče, čtenář je v úvodu najde, jde však spíše jen o identifikaci tématu: transformace komunikativní moci do moci administrativní a role, kterou v této transformaci hraje organizovaná občanská společnost.	
Metody získávání a analýzy dat a jejich použití <i>Je vhodné zvolen, zdůvodněn a v průběhu výzkumu realizován design výzkumu/výzkumný rámec? Jsou využité techniky sběru dat, vzorek a metody analýzy dat dobře popsány, zdůvodněny a realizovány v rámci výzkumu vzhledem k výzkumným otázkám? Jsou diskutovány limity výzkumu a jeho etické aspekty?</i>	2
Stručné slovní hodnocení: Práce plně stojí na interpretaci filosofických a sociologických textů. Interpretační přístup je autorkou vhodně reflektován, není ale, jak už bylo řečeno výše, uplatněn do velké hloubky. Empirie se objevuje pouze v krátké „ilustrační“ kapitole 6.	
Kvalita závěrů práce <i>Byly naplněny praktické nebo teoretické cíle a zodpovězeny výzkumné otázky práce? Jak byla formulována praktická doporučení, pokud byla cílem práce?</i>	3
Stručné slovní hodnocení: Téma bylo zpracováno na úrovni interpretace primárních textů a stručné kritiky některých myšlenek. Postrádám větší hloubku a invenci.	
Práce se zdroji <i>Je v práci dodržen jednotný standard odkazů na literaturu a prameny? Byly v práci použity zdroje uvedené na seznamu použité literatury a pramenů?</i>	1
Stručné slovní hodnocení: Bez vážnějších výhrad.	
Struktura práce, formulační a gramatická úroveň, grafická úprava <i>Je práce vhodně strukturovaná? Odpovídá formulační i gramatická úroveň magisterské práci?</i>	2
Stručné slovní hodnocení: Práce je vhodně strukturovaná. Tu a tam menší jazykové nedostatky.	

Celková známka před obhajobou: 2-3

pozn.: Lze udělovat známky od 1 do 4. V případě, že bude jedna část práce hodnocena známkou 4, je třeba práci nedoporučit k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

1. Na s. 57 se tvrdí: „Veřejností jsou lidé, kteří se aktivně zajímají o věci veřejné.“ Toto tvrzení by bylo potřeba promyslet. Demokratický právní stát má povinnost jednat v zájmu veřejnosti, to ale neznamená, že jen v zájmu těch občanů, kteří jsou aktivní.

2. Habermasovi autorka vytýká naivitu s ohledem na model deliberativní demokracie. Možná se zapomíná na to, že Habermasovo pojetí je normativní a je podáno na rovině obecné politické teorie. Když požaduje deliberativní uspořádání politického rozhodování, neznamená to, že každý pokus s deliberativní a přímou demokracií bude fungovat. Je Habermas zastáncem deliberativních experimentů, například v místním vládnutí, anebo se jeho jméno spíše jen využívá radikálními demokraty k tomu, aby tyto experimenty získaly větší váhu?

Celkové vyjádření/komentář vedoucího práce:

Martina Horáčková se rozhodla ve své diplomové práci zabývat tím, jak se v díle Jürgena Habermase vyvíjelo pojetí občanské veřejnosti. Brzy dospěla ke třem mezníkům tohoto vývoje, knihám Strukturální proměna veřejnosti (1962), Teorie komunikativního jednání (1981) a Fakticita a platnost (1992). Když se zorientovala uvnitř Habermasova komplexního a košatého výkladu, zaměřila se - velmi vhodně vzhledem k orientaci oboru SOS - na otázku role organizací občanské společnosti v procesu zprostředkování mezi veřejností a politicko-administrativním systémem. Její interpretace Habermase, která zabírá první tři kapitoly textu (2.-4.), je inteligentní a kritická, bohužel však zůstává v prvním plánu a je velmi úzce zaměřená. To platí o jejím výkladu všech tří zmiňovaných knih, nejvíce však o výkladu Teorie komunikativního jednání. Hlubší interpretace Habermasova díla by vyžadovala důkladnou obeznámenost s literaturou, z níž Habermas vycházel, a s příslušnými diskusemi, které se kolem této literatury během let odehrály. Je třeba ocenit, že autorka se seznámila s řadou důležitých textů zahraniční i domácí habermasovské literatury a pracuje s nimi. Většinou se však tato práce omezuje na pouhé stručné zmínky některých tezí a argumentů. Bohužel autorce zřejmě čas zabránil navázat s Habermasem i jeho vykladači hlubší a soustředěnější dialog.

V druhém oddílu diplomové práce (kapitoly 5.-6.) Martina Horáčková stále zůstává u Habermasova myšlení, ale je zde konkrétněji zaměřená na určitý problém a kritičtější. Tímto jistě klíčovým problémem je proměna komunikativní moci generované ve veřejné sféře do administrativní moci politicko-byrokratického státního aparátu a úloha, kterou v této proměně hraje OOS. První část problému autorka zřejmě našla v literatuře, např. u W. Scheuermana, druhá je její vlastní. Nápad prohloubit Habermasovo pojetí tohoto problému s pomocí literatury o občanském sektoru je výborný a slibný, bohužel se ale i zde zůstává jen na začátku. Jednou z obtíží, které toto úsilí provázejí, je markantní rozdíl mezi abstraktní filosofickou rovinou, na které se většinou pohybuje Habermasův výklad, a empiricky fundovanou literaturou o OS, kterou většinou tvoří teorie středního dosahu nebo empirický popis. Autorka správně poukazuje na to, že Habermas mnohé důležité „detaily“ nechává neobjasněny, ale ve svém textu je konkrétnější pouze v kritice, nikoli v pozitivní konstrukci. Toho je třeba litovat zvláště v souvislosti s klíčovou otázkou „utváření veřejného mínění na vyšší úrovni“ (s. 56), na kterou by bylo možné dát odpověď pouze tehdy, kdyby se pokusila téma zpracovat na konkrétních historických a sociologických pozorováních. Při dalším teoretickém rozpracování této problematiky by bylo třeba dávat pozor na to, že 1) komunikativní jednání nadindividuálních entit (např. OOS) je představa, která u Habermase nemá oporu; 2) Habermas považuje za ideální stav rovnováhu mezi životním světem a systémem, nevolá po zrušení systému životním světem, a tomu pak odpovídá i potřeba v intencích jeho teorie domyslet, jak jednájí lidé, kteří se nacházejí na rozhraní mezi životním světem a systémem. Autorka zde narazila na zásadní téma, které dosud nebylo uspokojivě vyřešeno (ale zpracováno bylo vícekrát, viz např. Nicos Mouzelis: MODERN AND POSTMODERN SOCIAL THEORISING. Cambridge University Press, 2008).

Mezera mezi abstrakcí a konkrétností je největší v kapitole 6, která nabízí „skicu“ projektu Metropolitní ozvučné desky v Praze. Autorka na něm, jakož i obecnější argumentací v předcházející části práce, dokládá některé nedostatky spojené s projektem deliberativní demokracie. To je jistě dobrá obrana před naivně optimistickými pohledy na deliberativní demokracii, nejsem si ale jistý tím, že je tím vyvrácena Habermasova teorie, která naivní není.

Zaměření na OOS je důležité, neměla by ale zapadnout stále ještě klíčová role parlamentů ve vytváření legitimacy rozhodování demokratického systému. Tomu by odpovídala potřeba více se věnovat roli OOS v procesu vyjednávání a tvorby práva, a to jak přímo, formou lobbyingu, tak také – což je ještě důležitější – nepřímo působením na proměnu kulturních vzorců a praktik ve společnosti.

Různé poznámky:

S. 19: Autorka zmiňuje rozlišení mezi sociální a systémovou integrací (kterou Habermas přejímá od D. Lockwooda), ale nevysvětluje, co to znamená.

S. 39: Termín „kauzalita soukromého a veřejného“ se nezdá šťastný. Mezi nimi není příčinný vztah.

S. 46: Termín „proces zákonodárného aktu“ směšuje akt a proces.

S. 49: Autorka nedostatečně rozlišuje mezi občanskou a politickou participací.

S. 50: Arnstein je Sherry Arnstein(ová).

V Praze dne 29.7. 2017

.....
Podpis vedoucího práce